

Цей дивовижний світ поезії допомагав
вижити у найтяжчих умовах окупації,
не забувати хто ти є, мріяти про
майбутнє рідної землі.
В. Колодій

КІЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

**УКРАЇНСЬКЕ ПОЕТИЧНЕ СЛОВО
в окупаційній періодиці Вінниччини
1941-1943 років:
збірник поетичних творів**

Автор-упорядник О.О. Салата

Київ - 2014

УДК 821.161.2.09 “1941/1943“(082)

ББК 83.3(4Укр) 6 Я43

У45

Автор-упорядник:

Салата О.О., завідувач кафедри історії України Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, доцент.

Рецензенти:

Потилчак О.В. завідувач кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Інституту історичної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова, доктор історичних наук, професор

Срібняк І.В., завідувач кафедри всесвітньої історії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор.

Салата О.О.

У 45

Українське поетичне слово в окупаційній періодиці Вінниччини 1941-1943 років: збірник поетичних творів / автор-упорядник О.О. Салата. — К.: Київ, ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. - 60 с.

Пропонований збірник поетичних творів українських митців періоду нацистської окупації 1941-1943 рр. є презентацією діяльності української інтелігенції, що опинилася на зайнятих німецькою армією територіях у роки Другої світової війни. Головний акцент у збірці робиться на те, що поезія, відображенна в окупаційній періодиці є невід'ємною частиною культурної спадщини українського народу і має право зайняти гідне місце в історії України та літератури.

Збірник поетичних творів буде цікавий широкому колу читачів, студентам та науковцям.

УДК 821.161.2.09 “1941/1943“(082)

ББК 83.3(4Укр) 6 Я43

© Салата О.О., 2014

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014

Творчість українських поетів у періодичних виданнях окупованої Вінниччини

Автор висловлює щиру подяку за допомогу у підборі матеріалів завідувачу кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, доктору історичних наук, професору Романюку Івану Мироновичу

За 23 роки незалежності України вітчизняна історична наука зробила величезний крок уперед у дослідженні власної історії, але багато проблем ще потребують уваги фахівців. Серед них ті, що, зокрема, стосуються періоду Другої світової війни. Історик, який намагатиметься створити всеохопну картину історичного процесу, повинен дотримуватися принципу об'єктивності, а працюючи з матеріалами цього воєнного періоду, — й поготів. Наразі об'єктивного висвітлення потребує одне з важливих питань історії війни — життя української мистецької інтелігенції, зокрема творчість майстрів поетично-го слова, в умовах нацистського окупаційного режиму.

В історіографії Другої світової та Великої Вітчизняної воєн представлена діяльність української культурно-мистецької еліти, яка була евакуйована в тил Радянського Союзу або перебувала на фронтах, беручи участь у воєнних діях. Однак, на жаль, зовсім не досліджувалась творчість поетів і письменників, які з тих чи інших причин залишилися на окупованих нацистською армією територіях. Вочевидь таке ставлення до історичного минулого нашого народу неприпустиме. Проте, навіть усвідомлюючи це, ми продовжуємо ділити країну й

населення України на окремі категорії, хтось бере на себе право визначати, що можна висвітлювати, а що — ні. І сьогодні, звернувшись до довідників та енциклопедій, інтернет-джерел, можна дізнатися переважно про життя й творчість відомих радянських поетів і письменників. Те саме спостерігаємо й у шкільних підручниках. їх автори, розкриваючи тему «Україна під час Другої світової війни» («Культура України в роки війни»), ознайомлюють учнів із творчістю воєнного періоду Павла Тичини, Миколи Бажана, Володимира Сосюри, Максима Рильського, Андрія Малишка, патріотичними творами Степана Олійника, Івана Неходи, Миколи Нагибіді, Юрія Яновського, Івана Ле та ін. На достатньому рівні висвітлена творчість членів Спілки письменників України, які перебували в діючій Червоній армії, як-от: Сави Голованівського, Івана Гончаренка, Любомира Дмитерка, Олекси Десняка, Якова Качури, Костя Герасименка та багатьох інших.

Утім повної картини культурного й мистецького життя в Україні під час війни витворити не вдається, якщо не вивчити також і творчість митців, які писали свої твори в окупованих нацистами українських містах, містечках і селах. Цей аспект має велике значення ще й тому, що з поетичних і прозових творів окупаційного періоду ми дізнаємося про прагнення українського народу, який навіть за таких важких умов зберіг власні традиції, не перестав мріяти про незалежну державу. Тож відродження історичної пам'яті, повернення із забуття імен тих, хто незаслужено був викреслений з історії українського народу, є нагальним завданням сучасної історіографії.

У яких умовах зростало поетичне слово першої половини 1940-х років, які думки до читача прагнули донести поети й письменники у своїх творах, — усе це ми можемо збагнути, звернувшись до тогочасних джерел — окупаційних газет і часописів. Окремі твори, що друкувалися на їх сторінках, були написані під впливом пропаганди, яка здійснювалася окупацийною владою. Але більшість із них випромінювала любов до Батьківщини, свого народу, це був відчайдушний крик душі, що виривався назовні, незважаючи на неймовірно складні умови.

Протягом 1941-1944 рр. Українські землі стали ареною воєнного протистояння двох держав — нацистської Німеччини

та СРСР. І дослідникові важливо зрозуміти, що відчували, про що думали, як змогли вистояти в умовах фашистського поневолення пересічні українці.

У перші місяці окупації нацистська влада на чолі з Альфредом Розенбергом, рейхсміністром для окупованих Східних територій, була дещо лояльна до місцевого населення. Новий уряд прагнув використати незадоволення українців політикою радянського уряду в довоєнний період. Щоб посилити ці настрої й отримати підтримку місцевого населення, керівництвом рейхскомісаріату «Україна» було прийнято рішення употужнити інформаційний вплив на населення окупованих територій через засоби масової інформації, зокрема періодичні видання, яких на території рейхскомісаріату «Україна» та зони військової адміністрації видавалося понад 400. Крім повідомлень з «Головної квартири фюрера», окупантів влада дозволяла розміщувати на шпалтах газет і часописів повідомлення про життя населення міст і сіл в окупації, заходи, які здійснювалися місцевою владою. Так, друга й третя сторінки більшості газет були присвячені творчості місцевих українських поетів і письменників, твори яких у ті часи були надзвичайно важливими для українців.

Не була в цьому аспекті виключенням і Вінниччина, окупована нацистською Німеччиною в числі інших українських територій. Помітну роль у житті населення регіону відігравали газети «Вінницькі вісті», «Козятинські вісті», «Літературнагазета». Ці періодичні видання були основним засобом розповсюдження необхідної окупантам інформації, саме їх місцеве населення чекало й читало іноді з жахом, іноді — з очікуванням, що рано чи пізно українці звільняться як від влади нацистів, так і радянського режиму.

Оскільки друкування періодичних видань було одним із засобів упровадження політики Третього рейху на захоплених територіях, Міністерство народної освіти і пропаганди Німеччини спільно з Міністерством східних окупованих територій створювало всі умови для підготовки й видання таких засобів масової інформації. Кадровий склад для редакцій газет добирався з числа української інтелігенції, переважна частина якої залишилася на окупованій території з вірою у можливість створити й розбудовувати нову власну державу.

На території Вінниччини, як і на всій території рейхскомісаріату «Україна» та зони військової адміністрації, періодичні видання перебували під пильним контролем завойовників. Незважаючи на жорстку цензуру окупаційної влади, на їх шпальтах дозволялося друкувати літературні доробки українських поетів та письменників рідною мовою.

Тому, користуючись цим дозволом, поети й письменники, щоб хоч якось морально підтримати місцеве населення, постійно пропонували редакціям газет і журналів свої твори. Досить часто редактори газет і часописів самостійно формували літературні рубрики, присвячені ювілейним датам тих чи інших митців. Так, наприклад, у всіх без винятку періодичних виданнях на початку березня третя сторінка, а то й усі чотири, були присвячені творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Бориса Грінченка й інших відомих українських літературних і культурних діячів.

Аналіз вінницької преси періоду німецької окупації дає можливість розглянути особливості літературного процесу тих часів, зокрема поетики 1941-1943 рр.

На сторінках тогочасних газет і часописів представлені поетичні твори маловідомих, а то й зовсім не знаних донині, поетів Вінниччини й інших регіонів України, серед яких Михайло Ситник, Петро Карпенко-Криниця, Валеріян Тарноградський, Юрій Буряківець, Ярема Байрак (Харитон Бородай), Борис Олександров (Грибінський), Марійка Підгірянка (Марія Ленерт-Домбровська), Ярина Вітюк, Євген Яворівський, Федір Дудко, Василь Колодій, Богдан-Ігор Антонич, В. Шахворост, П. Безвербний, Юрій Буряківець та багато інших.

У збірці пропонуємо вашій увазі поетику окупованої нацистською Німеччиною Вінниччини, де представлениі вірші й поеми різних ідейних напрямків. Найбільшої уваги, на думку упорядників збірки, заслуговують поезії, в яких розкрито теми війни, України, кохання, природи. Особливістю поетики Вінниччини окупаційного періоду є домінування теми, яка об'єднує авторів різних політичних і життєвих поглядів, — показ України, часто вільної, могутньої, щасливої. Звернення до теми кохання зумовлене прагненням людини вижити в найстрашніший період лихоліть і зневіри. Характерною рисою

поетики цього періоду є також висвітлення авторами різних філософських тем: добра й зла, буття й смерті, духовності, моральності, пошуку себе у світі, вибору життєвого шляху тощо. Переважна більшість поетів виступає за звільнення Батьківщини від будь-яких поневолювачів і закликає український народ не втрачати віри у майбутнє власної держави.

Вірші Михайла Ситника («В полі», «Напис на дубі») присвячені дитячим спогадам про рідний край, де ліричний герой колись мандрував полем, лісом, річкою, — усе це таке міле серцю:

...Тут пізнаю своє дитинство мрійне
І першу, ще не смілулю любов.
Мабуть, тому і серцю неспокійно,
Що все оце згадалося ізнов...

Подорожуючи в минуле, він принараджено розповідає про те, що трапилося з Україною, як важко тепер не впасти у відчай, але потрібно вистояти, українці ж ніколи не здавалися, у них є майбутнє.

Петро Карпенко-Криниця через свої твори («Людина», «Прихід весни», «На світанку» та ін.) звертається до читача, намагаючись описати зміни (й у природі, й у навколошньому), що сталися з приходом загарбницьких військ. Поет змальовує буденне життя окупованого міста, зазначає, що вже ніби й не чутно «грізних бомб», але життя важке, завмерло в очікуванні чогось страшного, невідомого.

Поезія Бориса Олександріва (Грибінського) також представлена у періодиці окупованої Вінниччини. Дуже яскраво про нього висловився художник Мирон Левицький: «Поезія Б. Олександріва не належить до спонтанно-емоційних виявів. Його творчість — це глибоко пережита й передумана лірика, сповнена спокійної мудрості й зодягнута у філігранну форму поетичних картин, з дотриманням усіх норм поетики й літературної мови. Основним мотивом його поезій є туга за сонцем, тобто за батьківчиною. Поет знає, що він ніколи не повернеться в Україну, і саме тому він думкою на тій межі, якої не дійти!»

Мрії про краще майбутнє народу, оспівування краси рідного краю, природи Карпат панують у творчості поетеси

Марійки Підгіряніси. Багато творів вона написала для дітей і про дітей. Авторка щедро використовує фольклорні мотиви, її вірші — ніжні й легкі — часто нагадують українські народні пісні («Співанки», «Вечір», «Що роблю я, що я дію»), Михайло Мочульський, досліджуючи творчість Марійки Підгірянки, зазначив: «З пісень її віс свіжість, запах пільних квіток, шум і туга наших смерекових лісів. У її піснях — навіть патріотичних — не зустрінеш пустих банальних фраз, декламації, пафосу. Вона співає лише те, що лежить їй на серці, що тиснеться до її уст, вона попросту — талант і то талант щирий, чистий, мов золото, талант, хапаючий своїм ліризмом за серце, мов поранкова весняна молитва жайворонка».

Поетичні твори Валер'яна Тарноградського окупаційного періоду вирізняються прямолінійною публіцистичністю. Коли окупаційна влада вирішує розріти могили людей, репресованих у 1930-ті роки, Тарноградський відгукується на цю подію віршем «Згадай синів своїх могили», якому пізніше судилося обійти закордонну україномовну пресу. З опублікованих у «Вінницьких вістях» творів автор укладає збірку «Поезія», що 1943 р. виходить друком у Вінниці.

Богдан-Ігор Антонич — яскрава, оригінальна мистецька постать в українській літературі, поет-новатор, чия творча доля переконливо засвідчує: великий талант, за словами Дмитра Павличка, «обов'язково пробивається крізь тернові хащі ідейних манівців і хитань на шлях передових думок свого часу, шлях, поєднуючий серце художника і серце його народу». Поезії Антонича, написані ще в довоєнний період, надихали українську інтелігенцію, і тому не дивно, що в окупаційній періодиці, зокрема в газеті «Вінницькі вісті», ми можемо побачити його твори, добре відомі працівникам редакції.

Знаний український літературознавець Микола Жулинський, вивчаючи творчість Богдана-Ігора Антонича, так писав про нього: «Антонич сповідував ідею неподільної, гармонійної єдності людини і природи, людини і космосу, прагнув піznати її відтворити рух незнищеної матерії у безконечній змінності її форм і виявів, жадібно всотував усі барви, тони й звуки довколишнього світу. Але не тільки взаємини людини і природи приваблювали цього творця фольклорних метаморфоз та поетичних міфів. Антонич чутливо реагував на соціальну

дійсність, на фантастичні, з елементами сюрреалізму образи- символи капіталістичного міста-спрута. Особливо вражаючі урбаністичні картини з майстерним відтворенням морально-психологічної атмосфери міської ночі і затхлих закапелків дрібних душ постають у збірці “Ротації”».

Творчий шлях Василя Колодія розпочався рано. Ще перед війною вірші юнака з Вінниччини почали з'являтися на шпальтах газет — спочатку районної, а відтак і обласної, і навіть столичної. Василь Колодій писав легко й багато. Окупація Вінниччини внесла свої корективи у долю молодого поета, проте навіть у таких важких умовах поневолення він не переставав писати. Колодій зацікавився історією рідного краю, писав про рідне село, дитинство, про те, як було добре, коли не гrimіли гармати й у рідному селі було чути дівочий сміх і гомін веселої дітвори. Зворушують його вірші про матір, про нелегку долю жінки тогоджного села, вірші про земляків-вінничан. окремо вирізняються вірші про лихоліття війни, про подвиг його земляка Василя Порика у французькому Русі Опору.

Харитон Бородай, Юрій Буряківець, Ярина Вітюк, Євген Яворівський, Федір Дудко у важкі часи нацистської окупації підтримували віру народу в те, що національний дух українців допоможе їм вистояти в лиху годину, зберегти прагнення до свободи й власні традиції. Своїм поетичними творами митці надавали патріотичного звучання і тим самим підтримували віру українців у майбутнє вільного народу.

Поезія часів окупації віддзеркалювала душевні переживання мешканців українських міст і сіл, які перебували на окупованих територіях, їхні прагнення й сподівання. Тому цей вияв повсякденного життя населення поневолених нацистською армією територій є надзвичайно важливим для дослідження низки проблем Другої світової війни. Віршовані твори, написані в часи гітлерівської навали, можна розглядати як промовисті історичні джерела. їх осягнення надасть можливість дослідникам зрозуміти багато подій, котрі відбувалися на окупованій території. Талановиті поети, творчість яких представлена в цій збірці, на нашу думку, мають належати до когорти відомих митців української поетики, а їхні імена сучасники не повинні забувати.

Петро Карпенко-Криниця

НА СВІТАНКУ

Не кричать, не ридають уже
Паровози.
І від хмар
Грізних бомб
не розноситься
Гук.
Тільки зорі лежать і лежать,
Наче сльози
І спадають
На сірий
Стривожений
Брук.
Хтось лежить,
Кров розливши на розі
Багряну.
Вітру шум,
Грім гармат
Приліта
З-за Дніпра.
Він лежить.
На гарячу розмову
Не встане,
Хоч вже ранок бреде
І вставати
Пора.
Знов тривожних громів
Перекати.
Перший промінь
Пробивсь
З понад бору
І зник...
А над трупом хлоп'ятко :
— Ой, тату...!
Тату, встань...!

І пронісся
Нестриманий
Крик.

Літературна газета, — грудень 1943 р.

ТИ

— Ну от і все. І я прийшла уже до тебе
Крізь грім боїв, журбу ізвідавши до дна.
Тепер ти зайспокойсь, ну, заспокойсь, не треба...
Дивись, — пригадуеш? — як і колись весна...

Як і колись — народжуються перші квіти,
І біля тебе я — порадниця й любов...
Не легко, ні, тобі в погубнім світі жити,
Бо ти, чого шукав, у ньому не знайшов.

Я знаю це. І я одна лиш полюбила
Твоє примхливе серце і тяжкі сліди.
Ти загубив мене, як полум'ям жахтили
У сорок першому обстріляні сади.

Та я тебе знайшла. І я вже біля тебе...
Як і колись давно — весна і ясени...
Ну, подивись на мене, заспокойсь, не треба...
Свої засмаглі руки простягни.

І я підхоплююсь і скрикую: «Надіє,
Моя любов і мука, ѿщає ти моє...»
Дивлюся — справді за вікном весна ясніє,
І ясени, і синь за вікнами встає.

Та раптом вибух... Повз будинок пролітає
Перевантажений до фронту ешелон.
І бачу я: кругом ніде тебе немає...
Ніде нема... Чи ж був це знову тільки сон?

7.09.1942 р.

В ПОЛІ

Я знов проходжу полем стоголосим
Повз ячмені, повз гречку медову...
О, поле, поле, ти мені приносиш
Любов гарячу, пісеньку нову.

Це ж ти мені шумиш налитим житом,
Десь в далині торкаючись небес...
З тобою я навчився говорити
І розуміть по-своєму тебе.

Чи перепілка пролетить — пізнаю,
Чи жайворон, чи бджілка загуде...
І степову любов мою безкраю
Ураз відчує серце молоде.

Тут пізнаю своє дитинство мрійне
І першу, ще несмілу любов.
Мабуть тому і серцю неспокійно,
Що все оце згадалося ізнов.

Тут пасли коні, ящірок ловили
І від дошу ховались у снопах.
Тут ми боролись, мірялись на силі
І вчилися ходити на руках.

...Перебігає поле теплий вітер,
Шумлять жита волоссям золотим.
І я б хотів, як жито, зашуміти,
Налитися піснями, розцвісти.

Літературна газета, — грудень 1943 р.

НАПИС НА ДУБІ

Понад шляхом дуб стоїть столітній
З написом зарослим на корі,
Часто я туди приходжу літом
І читаю літери старі.

Там всього простих чотири слова:
«Україна наша буде жить».
Я читаю та чомусь ізнову
Серце молоде мое щемить.

Кажуть люди, що вже дубу тому
Років тих нікому й не злічить,
Що колись трьох хлопців незнайомих
Там жиди застрелили вночі.

А коли на ранок повертались
Наші хуторяни із путі,
То уперше там і прочитали
Передсмертні літери оті.

Серцем вони мріяні гарячим,
Кров'ю вони писані в ту мить.
І тому, коли я їх побачу,
Серце молоде мое щемить.

Ось і зараз біля дуба того,
Де тривожний напис на корі,
Я молитву шлю свою до Бога
І цілую літери старі.

Вінницькі вісті. 5 квітня 1942.

Б. Грибінський

ПІСЛЯ БОЮ

Багряніли поля... Десять на заході сонце померло...
Неозорі ліси наливались тінями вщерть...
Прислухалася ніч... І гармат насторожені жерла
Віщували грозу, віщували невблаганну смерть...
Десь промчав буревій... Піднімалися
хмари над степом...
Вогнеликі громи відізвалися ще раз: «Прощай!..»
І заплакала ніч... І під чорним, роз'ятреним небом
В тишині засинав мій коханий засмучений край...

Літературна газета, — грудень 1943 р.

РАНОК

Огнецвітом далі зайнялися,
Срібні роси грають на зорі...
—Дівчино сумна, подивися:
Над рікою квіти — янтарі...

Я прийшов до тебе повен співу,
Бо й сади у співах, у цвіту...
Подивися ж, дівчино, без гніву,
Подаруй усмішку золоту!

Наче промінь дивного намиста,
Що вогнями сяє на грудях,
Ти така хороша, промениста,
З голубими далями в очах!...

І надвечір, встане лиш зірниця,
По знайомій стежці у саду
Я до тебе, юна чарівниця,
Із моїми друзями прийду.

Буде вечір зорями горіти,
Пахощами віятиме сад,
І похилить тихо свої віти
До землі прозорий виноград;

Розцвітуть багрянці небокраю...
Але те, що в серці я ношу, —
Вогняне і лагідне «кохаю»
Я тобі, можливо, й не скажу;

Часом того зовсім не чекаєш,
Але враз настане дивна мить...
Чарівнице-дівчино! Ти знаєш:
Я тебе не можу не любити!

Не даремно ж роси зайнялися
І огнями грають на зорі...
—Дівчино сумная, подивися:
Над рікою квіти-янтарі...

Літературна газета, — грудень 1943 р.

Неофіт Кибалюк

І ЗНОВ МОЛЮСЬ - ХРИСТОС ВОСКРЕС!
(з циклу «Під чужим небом»)

I.

Життям мішух, а серце селянина
сиджу й чекаю велиcodних дзвонів,
навколо ніч, я сам один,
ущухло місто, відцвіли неони...

А скрізь прочинене вікно
повзе весняна вогкість ночі
і щось забуте ожило, —
бентежить серце, вабить очі...

Село, й церковця, і священник,
парчі рефлекси золоті,
екстаз молитви, люд хрещений,
дівочі очі молоді...

Медяний дух від полум'я свічок,
понакидало з краплями кришталю,
жива пастель шовкових хусточек
і терпкий запах свіжого зеркалю.

Я знаю, дзвони не прилинуть
до мене з рідної Волині...
А серце далі без упину
чогось шука в світанку синім.

II.

Сміється небо в пурпuroвій тозі,
у білій піні знов садки.
І знов в стрункій моїй тривозі
бринять пісні, ростуть думки.

І знову кличуть ясні далі,
ліси замріяні, смарагдові поля...

А я несу свої скрижалі
до золотого вітваря.

Тяжкі думки повзуть карнізами
й рельєфами церковного барока
туди, де в сяйві між нарцизами
моя Мадона темноока.

Летять думки скорботно молитвами,
Що їх вже звав Дажбог, Велес...
І чую: чудо стане з нами!
І вірю, бо Христос воскрес!

III.

В маленькій церковці сьогодні
мої шляхи на перехресті:
душа, мов в темряві безодні
і хрест свій тяжко далі нести.

І враз — воскрес! Воскрес, як завжди,
як буде воскресать навіки!
Єдине джерело любови, правди,
життя і радості, надії й втіхи.

О, скільки ж то крізь душу пропливло
сумнівів, гордощів, зневіри до небес!
І знову, як давно, схиляється чоло
і знов молюсь — Христос воскрес!

Бо хто ж, Ісусе, як не Ти,
усе простить і зрозуміє?
Хто зможе хрест свій донести
і не спікнутись, мій Месіє?

В маленькій церковці сьогодні
Мое життя на перехресті:
Десь зникла темрява безодні,
Душа співа — Христос анесті!

Вінницькі вісті. 24 квітня, 1944.

Ярини Вітюк

ПАТРІОТАМ

Не в тім любов є патріотів щирих,
Щоб все своє возносить і хвалить:
Таких знайдеться з десять божевільних
І Батьківщину можуть погубить.

Нашо кричать про те, чого немає
И чужі досягнення до себе притулять,
І під промінням сонця, що вдень сяє,
Досвітнім півнем голосно співати.

Не краще з гідністю тепер скориться
Тому, хто тільки лиши надію нам здобув,
Хто дужчий всіх, до того обратиться,
Щоб нас на шлях до щастя навернув.

Нове життя, — 1 квітня 1942

СТАЛІНУ

Народу іменем ти прикривав злочинства,
Народу іменем — народ губив.
Жорстокістю, обманом і насильством
Свою ти славу й владу створив.

Ти пив вино, в пуховій спав перині,
Втroe за себе молодшу жінку взяв,
А селянина в латаній свитині
Ти розкуркулював, в Сибір далекий гнав.

А прapor «волі» червоногарячий
В твоїх руках ізношувавсь білів,
Ти ж «батько любий, мудрий та добрячий»
В крові дітей оновлював, красив.

I зараз з жертв «премудрості» своєї
Вінок небачений в історії плетеш,
Й перед судом суспільності всієї,
Обороняючись, на голову кладеш.

Нове життя, — Іквітня 1942

A. Гайдай

МРІЇ ХЛІБОРОБА

1940

Я хочу жити так, як прадіди мої:
З шаблюкою честь свого краю боронити,
Безмежно свій нарід любить, не знати сім'ї
І перед катом сліз ніколи не ронити.
Діди не відстояли цього у бою,
За це караються батьки, сини і діти,
Коли ж то воленська вже буде нам зоріти
У нашім біднім і сплюндованим краю?
Тоді як з Заходу могутнім буревієм
Промчить страшна гроза і освіжить наш край,
Тоді, як ми, нарешті, зрозумієм,
Як важко у ярмі повзти в казковий рай.
Можливо, що тоді нам усміхнеться доля,
Як переможцями прийдемо з бою поля.

1941

Край, вічно молодий, мене вітає знову,
І кличе у свої обійми чорнозем.
Я з ним скінчу колись нескінченну розмову.
І в жертву вічності ми рабство віднесем.
Ми вічно молоді, нас старість не здолає:
Мій рідний степ і я — завжди були брати.
Зневагу, голод, холод мусів я знести,
Бо рідко хлібороба доленька вітає.
А все ж люблю тебе, мій безталанний краю!
В добу великих бур, на грані нових днів
Ще більш тебе люблю, з життям новим вітаю
Твоїх обкрадених зневажених синів.
Тепер ніхто вже більше нам не заважає,
І ми здивуєм світ чудовим урожаєм.

1942

Я знову вже в обіймах голубих степів.
У творчій праці зріють думи, крепнуть м'язи,
Колише мої мрії жайворонка спів,
І я вже не боюсь червоної прокази.
О рідний краю мій! О землењко свята!
О молодість моя, отравлена журбою!
Не міг я вільним бути і стати сам собою:
В неволі проминули кращії літа.
Але надія в серденьку все ж жевріла,
Хоч журбу гірку я виливав в піснях своїх,
І думка, не скована, а вільна, сміла,
Орлом летіла до смілих прадідів моїх.
Віру, що тепер нам усміхнеться доля,
Як збагатимось врожаєм зі свого ноля.

Нове життя, — 14 березня 1942

Г. Чупринка

ОСІНЬ

Чорний степ на виднокрузі,
Густо стелиться туман,
Ніби злився в чорній тузі
З сірим небом океан.

Кожна хмарка, кожна смуга,
Сипле крапельки наниз;
Плаче осінь, ллється туга
Морем виплаканих сліз.

Сивий клім сріблотканий
Осінь-зрадниця снує;
На поляни крізь тумани
Дрібний дощик сипле, б'є.

За осінньою журбою
Світлих днів уже нема:
Світлих днів уже нема:
Швидко з білою, габою
Прийде владарка — зима.

Козятинські вісті. 3 листопада 1942.

Воробкевич

РІДНА МОВА

Мово рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Як ту мову мож забути,
Котрою учила
Нас всіх ненъка говорити,
Ненъка наша мила!

Як ту мову мож задути —
То ж звуками тими
Ви до Бога мольби слали
ІЦе дітьми малими.

На тій мові ви співали,
Гри грі розмовляли,
На тій мові вам минуле
Наше відкривали.

Ой, тому плекайте, діти,
Рідненькую мову,
І учіться говорити
Своїм рідним словом!

Мово рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

КОГО ЛЮБЛЮ

Запитала сина мати:
— Кого любиш, сину?
— Тебе, тата й край наш рідний,
Нашу Україну.
Ще кохаю рідну мову —
Крашої немає!
Люблю свою рідну школу,
Що добра навчає.

ШКОЛЯРОЧКА

Я — школярочка маленька,
Я щодня встаю раненько,
Трохи мамі помагаю.
Потім пишу і читаю.
Я до школи йду що-рання.
Називаюся — Параня.

Козятинські вісті. З листопада 1942.

ГОРДІЙ

Ходить Гордій, пишається,
Його люди питаютъся:
— Чом, Гордію, ходиш, бродиш,
Чому до нас не заходиш?

— Та не маю я охоти
Заходити до голоти!
— До багатих чом не йшов?
— Чобіт, бачте, не знайшов.

Материних не беру,
Бо устілки погублю.
А сестра мені не дала.
Бо сама чобіт не мала.
А батькових не хочеться,
Бо підошви волочаться.

Козятинські вісті. 17 листопада 1942.

*

ЯКОГО РОДУ МИША?

На годині граматики
Учитель питає:
— Миша є якого роду?
Хто з вас, діти, знає?
В задній лавці Клим Лобуз
Руку підіймає...
— Тихо, діти, Клим нам скаже!
Бачите — Клим знає!
— Мужеського, прошу пана! —
Клим відповідає.
— Що ти кажеш? А то ж чому?
Бо же-ж вуса має!

Козятинські вісті. 17 листопада 1942.

B. Шахворост

СПІВАЙТЕ БАНДУРИ

Про подвиги славні,
Бандури звучіть.
Герої прадавні
Віками живіть.

Співайте про славу
Минулих віків.
На втіху-забаву
Для всіх стариків.

Про битви сучасні
Усім розкажіть
І соняшно-ясним
Майбутнім живіть.

Співайте, бандури,
Про все голосне.
Розбийте ви мури
У щастя земне.

Козятинські вісті. 15 грудня 1942.

КОЗАЦТВО ВИЗВОЛЯЄТЬСЯ

Не з-за гір вітри рванули,
Вогняні Зарниці, -
Проти клятої комуни
Збурились станиці.

Не од вітру хвиля грає.
Тихий Дін шумить, -
На коня козак сідає,
Ворогів громить.

Не затримати води,
Не спинити гону,
За Урал біжать жиди
Від козаків Дону

Оце вам за табуни,
За спадкову шаблю.
За лицарські жупани,
Честь стару козацьку:

За украдені сади,
За безверху хату,
Вже не діждете сюди
Більше повертати.

Поховались в камиші
Іроди червоні,
Йдуть естонці, латиші
Помогати Дону.

Попереду брат з Берліна, —
Прапор волі має.
Розкріпачена Кубань
Жити починає.

В тюрмах згинули батьки,
їх сини повстали.
Свою волю козаки
Радо привітали.

Вітер теплий пролетів, —
Степ широкий, воля!
Дону тихого синів
Привітала доля.

Переможно на Ельбрусі
Прапор волі має,
Розкріпачений Кавказ
Жити починає.

Козятинські вісті. 15 грудня 1942.

НОВОРІЧНІ ПОЗДОРОВЛЕННЯ ЗАСІВАЛЬНИКІВ

Ходить Ілля на Василя,
просить пугу житяную,
Куди махне, там жито росте,
Куди не махне, там жита немає.
Уроди, Боже, жито-пшеницю.
Сію, сію, посіваю, Вас з празником,
З І Новим Годом поздоровляю.

Козятинські вісті. 7 січня 1943.

АНГЕЛ ПАСТИРЯМ МОВИВ...

Ангел пастирям мовив -
Христос ся нам народив,
У Вифлеємі, містечку убогім
І в роді Давидовім,
З пречистої Марії.
О, дивнє Рождество,
Велике торжество;
Почала Діва Сина в чистоти,
Із Дівства своего.
Пастирі увірили,
До нього поспішили.
Охотно, мило йому співали.
Дитя в яслах витали,
Марію з Йосифом.
Усе ся то сповнило,
Що у пророка було:
Галузка Аронова зацвіла
Цвіток з себе пустила
І овоч зродила.
Слухайте Бога Отця,
Неба і землі Творця:

Сей мій син
наймиліший, коханий,
Світу з неба післаний,
його ви слухайте.
Богу будь честь і слава
На віки віків і слава.
Як Отцю, так і його Синові
І Святому Духові,
В Трійці єдиному.

ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОБІ

Добрий вечір тобі,
Пане господарю, радуйся,
 Ой радуйся, земле,
Син Божий народився.
Застеляйте стели
Та все килимами, радуйся,
 Ой радуйся, земле,
Син Божий народився.
Та прийдуть до тебе
Три празники в гості, радуйся,
 Ой радуйся земле.
Син Божий народився.
А перший же празник
Христове Рождество, радуйся
 Ой радуйся, земле,
Син Божий народився.
А другий же празник
Святого Василя, радуйся,
 Ой радуйся, земле,
Син Божий народився.
А третій же празник,
Свята Водохреще, радуйся,
 Ой радуйся, земле,
Син Божий народився.

Козятинські вісті. 7 січня 1943.

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, ДОБРИЙ ВЕЧІР!...

В мрак-серпанках мріють зорі,
Небо дивні шепче речі,
Линуть голоси в просторі:
Щедрий вечір, добрий вечір!

Дзвонята дзвони десь в далечі,
Темні гори звуки ловлять:
Щедрий вечір, добрий вечір
Добрим людям на здоров'я!

Тим, що в труді горблять плечі,
А байдорі гасла мовлять:
Щедрий вечір, добрий вечір
На вік довгий на здоров'я!

Тим, що йдуть в негоду сміло
З віщим голосом Предтечі,
Що народне роблять діло:
Щедрий вечір, добрий вечір!

Тим, що полки молодечі
На майбутній час готовлять:
Добрий вечір, щедрий вечір,
На вдовілля, на здоров'я!

Тим, що сяива злотосині
У зимовій глуші ловлять
У широкій Україні -
Всім на щастя, на здоров'я.

Козятинські вісті. 7 січня 1943.

Євген Яворівський

ЯЛИНКОВА

Іде зима-віхолиця,
Іде-пряде куделицию,
Хуртовину-метелицию
Чарівниця-зима.
Летять сніги-метелики,
Летять, сріблом виблискують,
Мов іскоринки тріскають
Узорчасті сніги.
А в лісі гребінчастому,
У крижаній світлиці
Стоять в зеленій глиці
Цяцьковані, оздоблені,
Прикрашені ялици.
Стоять ялинки сотнями,
Стоять їх тисячі.
Це ж їх, це ж їх сьогодні ми,
Коли Христа народжено,
Ждемо, ждемо
Вночі.

І коли стрільчасті зорі
 В золотистому узорі
 Мерехтять у небосхилі
 І всівають світлом ліс,
 Отоді з-під кучугури,
 Мов ведмідь у білій шкурі,
 Устає кремезний, сивий
 Чарівний Різдвяний Дід.
 Він несе ключі срібляні
 И зачина колядну пісню,
 І підходить до світлиці,
 Звільна двері відмика.
 І Бере він в одну руку
 Тих ялинок цілу пуку,
 А у другу — величезний,
 Стопудіважений міх.
 А в міху лежать пакунки -
 Ялинкові подарунки.
 Ой, кому ж Дідусь Різдвяний
 Ті дарунки принесе?
 А Дідусь виходить з лісу,
 Усміхаючись у васа,
 І з дарунками рушає
 До усіх людських осель.
 І до нашої домівки
 Він несе, несе ялинку
 І хорошим, добрим дітям
 Ту ялинку віддає.
 Він з Різдвом усіх здоровить,
 Щастя-долі нам бажає
 І, всеміхаючись привітно,
 Подарунки роздає.

Козятинські вісті. 7 січня 1943.

Федір Дудко

РІЗДВО

Замережані шиби. Відсвіт снігу морозний.
Краєобразу тіні холодні.
А на серці так тепло, а в душі така втіха:
Це ж Різдво ми святкуєм сьогодні.
Ще з дитинячих літ про цей день зимовий
Образ дивної склався натури:
Жар пустинних пісків, Вифлеємська зоря,
Коляда й снігові кучугури.

І не знаєш, де саме традицій шукати -
Над Дніпром чи в євангельських згадках:
Так живучий ще предківський бог у Різдві,
Так Різдво чарівне у колядках.
Замережані шиби. Все скуте морозом.
Синь сумна у небесній безодні.
А в душі така втіха, а на серці так тепло:
Це ж колядок співають сьогодні!

Вінницькі вісті. 7 січня 1943.

НА ОРДАНСЬКІЙ РІЧЦІ

На Орданській річці тиха вода стояла.
Ой, Мати Божа Суса Христа купала.
А скупавши, у шовкове повила,
А сповивши, у ясельці поклала.
А над тими яслами сірі воли стояли,
На святе Дитятко своїм духом дихали,

На святе Дитятко своїм духом дихали
Поки Суса Христа із яселець узяли.
Взяли Суса Христа, на престолі поклали,
А коло престолу три янголи літали.

А коло престолу три янголи літали
Та все вони «херувимів» співали,
На заході сонця троє царів їхали.
Ой, перший цар Сусом Христом наменував,
А другий цар Божим миром мирував,

А другий цар Божим миром мирував
А третій цар квіточками дарував.
Ой, ця тая квіточка, що перший день Рожества,
А щоб було мирові хріщеному радісно!

Вінницькі вісті. 7 січня 1943.

СПОГАД

Село, ріка і верби кучеряви,
в саду троянди білі розцвілись;
блакить очей задумано-ласкавих
в моєму серці знову, як колись.

*

Літа, літа! А образ твій коханий
в моєму серці досі ще живе, —
чи не тому, що біль і давні рани
відкрило знов чуття моє нове?

Бо все не так... Я вас вже не поверну,
мої літа! І серце защемить:
стежки життя мого укрились терном, —
я так не міг у друге полюбити.

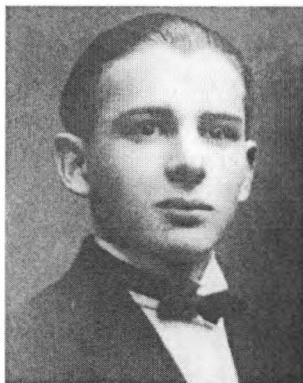
І ось тепер, як вечір засиніє,
а гомін дня важкого не затих,
я жду тебе, і серце млюсно мліє,
чи не несеш фіялок запашних.

А ти не йдеш. Вже липа одцвітає,
я сам сиджу в задумі край вікна,
годинник б'є, година одпливає,
в кімнаті — присмерки і тишина.

І знову бачу я в саду жоржини
і тихих зір сіяння з висоти.
О, ніч п'янка, безпам'ятні хвилини,
трава, трава, нас двоє: я і ти...

Село, ріка і верби кучеряві,
в саду троянди білі розцвілись;
блакить очей задумано-ласкавих
в моєму серці знову, як колись.

Вінницькі вісті. 4 жовтня 1942.

ЗАБУТА ЗЕМЛЯ

Мов свічка, куриться черемха
В побожній вечора руці.
Вертаються з вечірні лемки,
До хат задумано йдучи.
Моя країно верховинна, —
Ні, не забути твоїх черемх,
Коли над ними місяць лине
Вівсяним калачем!

Весна на вільях палить ладан
І пахне ранків холод синій.
Зелений кодекс квітня влада
Для карасів напише й линів.
До ставу, що закрився гаєм,
Ідуть дівчата хмари прати
І вітер листя розгортасе,
Бо хоче сонце з вільх зірвати.
І серце знов знаходить слово
Струнке, закохане й сп'яніле!
У небо ясне й малинове,
Мов птахи, вільхи полетіли...

Вінницькі вісті. 11 січня 1942.

ПРОПОВІДЬ ДО РИБ

До карасів, до коропів і до дельфінів,
До всіх братів з солодких і солоних вод:
— Ви не давайте нам ікри, ані фішбінів,
Ми прагнем ваших просторів і волі, і пригод.
Важка вода, та від води ще важче небо,
Тому принаджує нас ваша глибина.
Чарує їй кличе нас спокусливо до себе
Ваш коралевий бог з морського дна.

Вінницькі вісті. 11 січня 1942.

B. Тарноградський

ШЕВЧЕНКО В ЗАСЛАННІ

Співець народніх мук та бід,
Ти серед нас живий, незмінний,
І образ твій для нас не зблід,
Як дар життя дорогоцінний.
Кобзарських струн чудесний звук
В серцях народніх не загасне,
Їх знає дід, співає внуk,
Ці думи, гнівні та прекрасні.
Співець-Кобзар, сердець владар,
В народніх думах незабутній!
Твій заповіт, безсмертний дар,
В серцях буде присутній...

Кипи, моя буйная сило,
Гори, мое серце гнівне;
Як буря, сильні мої крила,
А слово мое вогняне!
Та що ж навкруги себе бачу?
Неволю та жовті піски...
А сонце палить їх гаряче,
Хвилини важкі, як роки!

Шумлять на Вкраїні діброви!
Вкраїно моя дорога!
Про тебе згадую, чудова, -
І стисне за серце нудьга...
Чи чуєте ви мене, браття?
Перо заніміло в руці!
А з вуст моїх рвуться прокляття
Тиранам за муки усі!

Вінницькі вісті. 12 березня 1942.

ШЕВЧЕНКО В НЕВОЛІ

Весна! І там, на Україні,
В моїм краю — і там весна,
І зелен гай, і небо сине,
І пісня пташки голосна.
Сади шумлять і шепче колос,
І дуб над ставом гомонить...
А мій — з пустель далеких — голос
У рідний край не долетить...
Ох, як хотіло б серце бідне
Тебе побачить хоч на мить!
Степи широкі, сонце рідне
І неба ясного блакить!

Вінницькі вісті. 11 березня 1943.

На схід хмарки пливуть безжурні
В небес прозорій глибині,
Я Вас згадав, квітки пурпурні,
Весни та молодості дні!

Моїм бажанням та надіям
Життя дало суворий гарп,
Спалило крила снам та мріям...
Невже ж я кращого не варт?

Пливіть, пливіть, хмарки пурпурні,
В небес прозорій глибині,
Зникайте наче дні безжурні,
Краси та молодості дні!

Вінницькі вісті. 8 квітня 1943.

Як відблиск Вічності чудесний —
Святий Великдень та Різдво,
І в душу ллється мир небесний,
А в серці дише Божество!
Який порив ці будять свята,
Яка подія й краса!
Душа, як вільний птах, крилата
І їй розкриті небеса!
Під України сонцем ясним,
В ці дорогі, величні дні.
Святым все віс і прекрасним,
Як неба вічного вогні.
І несучи глагол пророка
Та правди Божої скрижаль,
Злітає вгору дух високо,
Забувши дум земних печаль...

Вінницькі вісті. 25 квітня 1943.

КОЦЮБИНСЬКОМУ

Небес України негаснуча зоре!
Для нас ти живий не умер,
Бо творчого слова і смерть не поборе:
Ти з нами — давно і тепер.
Шанує Вкраїна великого сина
І Вінниця, скелі і Буг...
Хоч тіло твоє прийняла домовина,
Та з нами безсмертний твій дух.

Вінницькі вісті. 25 квітня 1943.

Не треба скорбот і турботи,
Собою журитись не час,
Коли так багато роботи
По всій Україні для нас.
Потрібне нам слово вогнене,
Живих нам не треба мерців,
Потрібні нам гімни натхненні
Рожденних борнею співців.
Хай вірить душа в перемогу!
Двадцяте століття — це грань!
З новою Європою в ногу
Для славних, великих придбань!

Вінницькі вісті. 22 липня 1943.

Нам треба сміливих і дужих,
За рідний край палких борців,
А не зрадливих і байдужих.
Нагівживих, нагівмерців.
Такий продасть і рідну матір,
Він буде ворогові рад,
Він поцілує руку в кати,
Коли б вернувся той назад.
Та не повернеться! На муки
Бог Україну не віддасть,
І проклянуть сини і внуки
Тебе, Москви кривава влада!
Геть вражу влада! Вона лишила
Тут за собою кров і жах,
Самі руїни та могили
І гнів безмежний у серцях.
Вам кривди дух не допоможе,
Христос воїстину воскрес,
І нам засяє правда Божа,
Як сонце вічне з небес.

Вінницькі вісті. 19 серпня, 1943.

B. Колодій

НА КАМЕНІ КОЦЮБИНСЬКОГО

Там досі ще шумлять прадавні осокори
І вітами бринить твоєго серця спів,
Синіє древній Буг, весни нової кари
І шле тобі привіт ранковий Сабарів.
Ta сама далина, і супокійні хвилі
На південь голубий задумано пливуть -
І образи сумні, моєму серцю мили,
З твоїх нетлінних книг живими устають.
Маланки хвора тінь, що бродить десь по полю
І землю обніма... пожари в далині
Розлючений Хома кляне селянську долю
І маряться нові, многоподійні дні.

О, брате, батько мій, твої зотлі скроні
Не вкриє слова глум, ти з нами знов і знов,
Гірлянди наших днів роз'ятреночервоні
Вплетем тобі в вінок як Славу і Любов.

Вінницькі вісті. 25 квітня 1943.

B. Діброва

ТАРАСОВІ

В засланні одцвіло повноліття,
Ти ж донині живеш — не зів'яв,
Бо катів ти, щоб ... століття
Не хилились як верби на став,
Щоб ніколи не плакала мати,
Нарід жив як єдина сім'я,
І розквітла б, щаслива й багата,
Україна люблена твоя.
Ти живий, бо не дав своїй музі
Покоритись в ярмі у багні,
Із народом жила вона в тузі,
Щоб розквітнути з ним навесні.

Вінницькі вісті. № 20, 1942.

77. Безвербний

Достигла пшениця,
Жайворон співа,
Ящіркою мчиться
Стежка степова.

Вітер, як сопілка,
Просо, як вода.
Кличе перепілка
Діти до гнізда.

Вінницькі вісті. 7 жовтня 1943.

Юрій Буряківець

Мати моя, бідна моя, мати,
Скільки горя в постаті твоїй?
Знов до тебе в посивілу хату
Замість сина входить буревій.

Він заносить холод із надвору,
Світло гасить говором своїм.
Вийдеш ти в закурені простори,
Де лише вітер водить сніжний дим.

Вже зоря вечірня в небі сходить
І моїх заметених доріг;
Хуртовина мерзлим полем бродить,
Сипле плач на схилений поріг.

Де ж шляхи, матусю відшукати
І якими син проходить твій?
Мати моя, рідна моя мати,
Теплий подих, спомин голубий!

Вінницькі вісті. 10 жовтня, 1943.

МОЇЙ МАТЕРІ

Мати моя, бідна моя мати,
Скільки горя в постаті твоїй!
Знов до тебе в посивілу хату
Замість сина входить буревій.
Він заносить холод із надвору,
Світло гасить говором своїм.
Вийдеш ти в зажурені простори,
Де лиш вітер водить сніжний дим.
Вже зоря вечірня в небі сходить
Із моїх заметених доріг,
Хуртовина мерзлим полем бродить,
Сипле плач на схилений поріг.
Де шляхи, матусю, відшукати,
І якими син проходить твій?
Мати моя, рідна моя мати,
Теплий подих, спомин голубий!

1941

МАТЕРІ

Журиться в обріях берег,
Втрачено безліч надій.
Стукає гнівно у двері
Мерзлих країв буревій.
Холоду кине знадвору,
Вдарить об сосни, мов грім,
Щоб заніміли простори,
Сніжний хитаючи дим.
Зірка над кручами сходить
З-поза Дніпрових доріг.
Син твій пропав у походах,
В хату вернутись не зміг.
Хтіла в роках небагато:
Радості, втіхи зазнати.
Можеш про сина спитати
В бурі, що лине до хат.

1941

КОРАЛІ

За притихлим лугом засиніли далі,
Мрійно понад озером мряка вироста.
Я піду шукати згублені коралі,
Що красою схожі на мої літа.
Ой, вони з намистечка — покотились долами.
Ти втікала нивою — скільки сил було.
Стернями, колючками вся душа поколена,
Та кохання маками рясно зацвіло.
Ще не раз проходити я покосом буду,
І туман від озера вгорне все навкруг;
Косами твоїми пахнє сіно всюди,
І вустами спраглими шепче сонний луг.
Зорі, з неба струшені, вже росою випали,
З дубняком шипшина, в перлах наливних.
Я знайду коралини — їх жага розсипала,
У промінні соняшнім — сміх твій не затих.
Так біжи, о, дівчино, за stemnіlі далі,
Доганяй барвінні юності літа.
А моя коханячко вмить — тебе підпалити,
Впавши поцілунками на твої уста.

1941 р.

Ярема Байрак

БОЛЮЧА ТУГА

Чого гак сосни шумлять?...

M. Хвильовий

Це про нього так сосни шумлять
Верховіття схиляючи низько,
Ой як трудно цим лісом іти — слизько.
Іоги в'язнуть у мокрий глей:
Йду навпомацки, наче незрячий.
Чи то сосни навколо шумлять,
Чи хтось плаче?
В грудях туга болюча пече,
Серце птахом підстріляним б'ється —
Чи то справді так сосни шумлять,
Чи здається?
Ой, шумлять таки сосни стрункі,
Мов ряди легендарних старшин;
Стежка ширшає, легше іти До вершин!
Тут гіганта я бачу сліди,
Це про нього співає земля,
Сосни гнуть верховіття свої
І шумлять...

Літературна Газета. Грудень 1943.

ЩЕДРІВКА

На річечці, на бруківочці,
Щедрий вечір, добрий вечір
Так Пречиста кладки клала
Казки казала, ризи прала,
А поправши ризи, повішала
На золотім кілку, на шовковім шнурку.

Десь узялися янгелята,
Взяли ризи та й на крилята,
Понесли ризи та ідо церкви.
Самі дзвони здзвонилися,
Самі двері отворилися,
Самі книжки зачиталися,
Самі свічі засвітились.
Положили ризи та і на престолі.
За кого будем службу служити?
Дай, Боже, вечір добрий!

Вінницькі вісті. 18 січня, 1942.

Періодичні видання окупованої Вінниччини

У збірці представлені твори українських поетів, що були надруковані у газетах «Вінницькі вісті», «Літературна газета», «Козятинські вісті», «Нова газета», «Козятинська газета в Ружині». Саме ці періодичні видання стали пам'яткою української поезії окупаційного періоду Вінниччини.

Літературна епоха. 1043 р.

Козятинські вісті, 1942 р.

ХРИСТО СВОСКРЕС!
у великої ніч
ВОСКРЕС!

Культ яйця й писанки

Між різноманітними ритуалами, якими відзначають Великодній період, виникає питання, чому вони збереглися та залишилися дотепер. Історичні дослідження вказують на те, що виникнення цих обрядів пов'язане з культом сонця та землі. Важливим фактором є і традиція, яка передається з покоління в покоління. Але є і інші причини, які пояснюють поширеність цих обрядів.

Одна з основних причин — це релігійний аспект. Великодній період є важливим релігійним святом для багатьох народів. Він символізує воскресіння Христа та зміну світу. Це свято відзначається великими молитвами, поминаннями погиблих родичів та іншими релігійними практиками.

Друга причина — це соціальний аспект. Великодній період є часом зустрічей та обговорювання проблем. Він є часом, коли люди зустрічаються з родичами, друзями та колегами. Це свято є важливим джерелом соціальної підтримки та позитивної енергії.

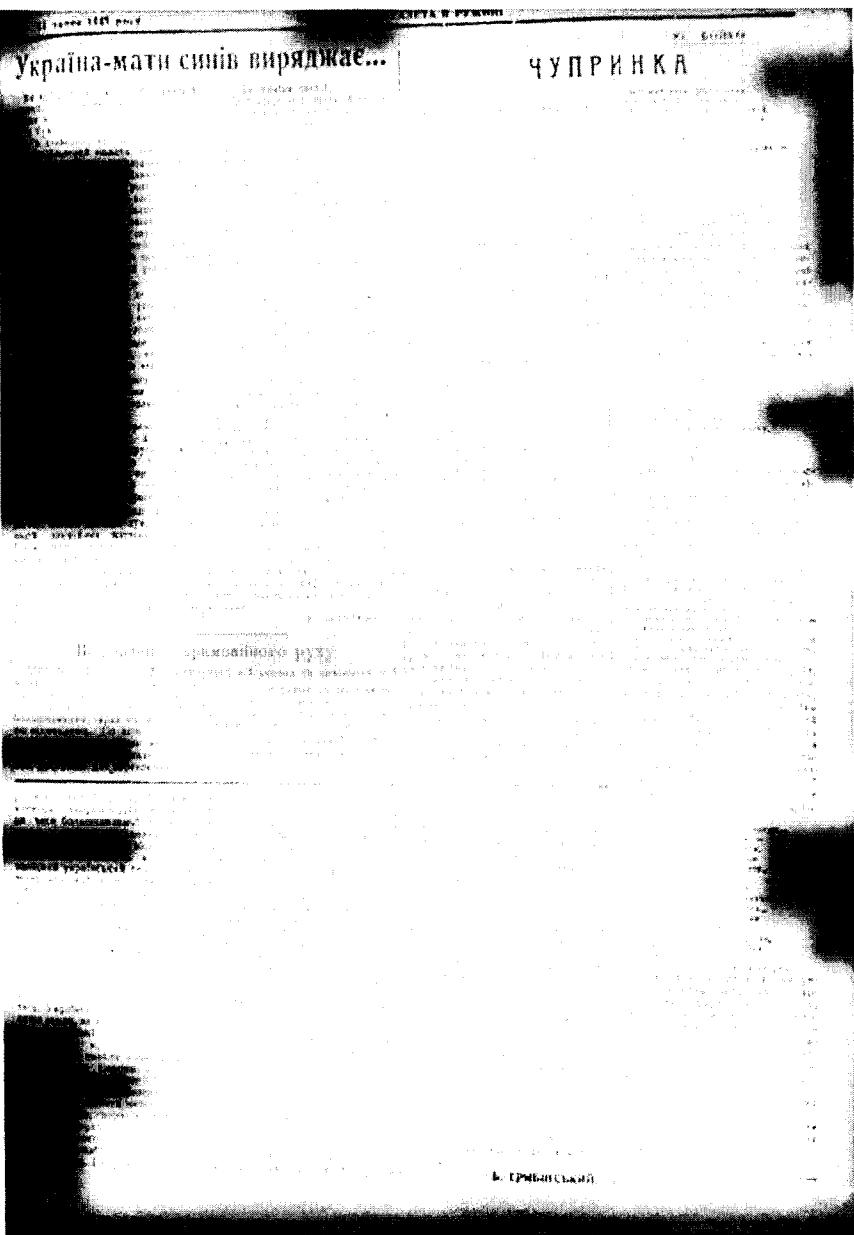
Третя причина — це культурний аспект. Великодній період є частиною великої культури, яка включає в себе мистецтво, літературу, музику та інші види мистецтва. Це свято є важливим джерелом відображення традицій та звичаїв народу.

Четверта причина — це економічний аспект. Великодній період є часом збуту та продажу різноманітних товарів та послуг. Це свято є важливим джерелом доходу для багатьох людей.

П'ята причина — це емоційний аспект. Великодній період є часом, коли люди відчувають радість, щастя та любов. Це свято є важливим джерелом позитивних емоцій та позитивного настрою.

Інші причини, які можуть пояснити поширеність цих обрядів, включають віру в чудеса та магію, а також звичай відмінити певні обряди та зробити їх щорічними.

Вінницькі вісті, 1944 р.

Козятинські вісті, 1942 р.

ДИТЯЧА СТОРІНКА

Кого люблю.

Відповідь: маму, чоловіка
Батька, бабусю, дідуся?

ЛЮБІ ДІТИ!

Відповідь: батька, бабусю, дідуся?

Школярочка

Відповідь: школу, пісні, літературу?

Школярка: Але я є учителка
Наставниця — Народ.

Гори.

Хоча гори
Доволі
Цікаві.

Чому діти
Так не ходять

Відповідь: діти
Добре, що вони
Будуть відповідати

Догоджуй Смішко

Продам книгу про слів'ян
Івана Сінкевича.
Хоча вона вже стара
Іван Сінкевич вже
зник, але книга
захоплює, і вона
справедлива до слів'ян.
— Але вона вже стара

Прикази

1. Які вони
2. Із чим вони
3. Від чого вони
4. Кому вони

5. Шану училися читати

Яного розу жиша?

Ми сі сім'єю відпочині
Кілька разів відбідали
Спільноту від ворога
Але вони, діти, відбідали
Спільноту зі землі України

— Ти чи якесь?

— ТІХА, якіх, якіх, якіх?

Башчіт — Кілька разів

— Мукачево, Тернопіль, Львів

Кілька разів

— Що ти скажеш? А як же

Бо же я висаджено

Роза роза

Слава!

Слава!

ІВАНІК ТА ГАРАСІК

Іванік та Гарасік

ТАК ЖИЖЕ РОДИННИК У РАЙКУ

Група дітей проводить своє дозвілля в читальні, сидячи і прокрутивши

Козятинські вісті, 1942 р.

Наукове видання

**УКРАЇНСЬКЕ ПОЕТИЧНЕ СЛОВО
в окупаційній періодиці Вінниччини 1941-1943 років:
збірник поетичних творів**

Автор-упорядник Оксана Олексіївна Салата

У збірнику збережено авторські стилі творів.

Верстка підготовлена до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності,
директор видавництва *М.М. Прядко*
Головний редактор *А.М. Даниленко*
Дизайнер обкладинки *Т.В. Нестерова*
Технічний редактор *Т.М. Піхома*
Верстальник *Н.І. Погорєлова*

Поліграфічна група: *А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко,*
О.М. Дзень, Г.О. Бочарник, В.В. Василенко

Підписано до друку 07.10.2014 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 3,49. Обл.-вид. арк. 2,75. Наклад 50 пр. Зам. № 4-160.

Київський університет імені Бориса Грінченка.
вул. Воровського, 18/2, м. Київ, 04053.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи Серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права»
жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких
носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету
імені Бориса Грінченка й автора. Порушення закону призводить до адміністративної,
кримінальної відповідальності.